

WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Adroddiad Gwella Blynyddol

Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili

Cyhoeddwyd: Gorffennaf 2019

Cyfeirnod y ddogfen: 1388A2019-20

Paratowyd yr Adroddiad Gwella Blynyddol hwn ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru gan Gareth Jones a Non Jenkins dan gyfarwyddyd Huw Rees.

Adrian Crompton
Archwilydd Cyffredinol Cymru
Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn annibynnol ar y llywodraeth a chaiff ei benodi gan Ei Mawrhydi y Frenhines. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn ymgymryd â'i waith gan ddefnyddio staff ac adnoddau eraill a ddarperir gan Fwrdd Swyddfa Archwilio Cymru, sef bwrdd statudol a sefydlwyd at y diben hwnnw ac er mwyn monitro a chynghori'r Archwilydd Cyffredinol. Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn atebol i'r Cynulliad Cenedlaethol.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio cyrff llywodraeth leol yng Nghymru, gan gynnwys awdurdodau unedol, yr heddlu, gwasanaethau prawf, awdurdodau tân ac achub, awdurdodau parciau cenedlaethol a chynghorau cymuned. Mae hefyd yn cynnal astudiaethau gwerth am arian llywodraeth leol ac yn asesu cydymffurfiaeth â gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009.

Y tu hwnt i lywodraeth leol, yr Archwilydd Cyffredinol yw archwilydd allanol Llywodraeth Cymru a'r cyrff a noddir ganddi a'i chyrrff cyhoeddus cysylltiedig, Comisiwn y Cynulliad a chyrrff y Gwasanaeth Iechyd Gwladol yng Nghymru.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol a staff Swyddfa Archwilio Cymru yn ceisio darparu adroddiadau cymesur sy'n canolbwyntio ar y cyhoedd ar stiwardiaeth adnoddau cyhoeddus a thrwy wneud hynny, feithrin dealltwriaeth a hyrwyddo gwelliant.

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay. Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Cynnwys

Adroddiad cryno

Gwaith archwilio perfformiad 2018-19	4
Mae'r Cyngor yn cyflawni ei ofynion statudol o ran gwelliant parhaus ac mae ar bwynt hollbwysig yn ei uchelgais i drawsnewid	4
Argymhellion a chynigion ar gyfer gwella	4
Gwaith archwilio, rheoleiddio ac arolygu yr adroddwyd arno yn ystod 2018-19	6

Atodiadau

Atodiad 1 - Statws yr adroddiad	16
Atodiad 2 - Llythyr Archwilio Blynyddol	17
Atodiad 3 - Argymhellion adroddiadau cenedlaethol 2018-19	19

Adroddiad cryno

Gwaith archwilio perfformiad 2018-19

- 1 I benderfynu ar ystod a natur y gwaith y byddem yn ei wneud yn ystod y flwyddyn, fe wnaethom ystyried faint yr ydym yn ei wybod eisoes o'r holl waith archwilio ac arolygu blaenorol ac o ffynonellau gwybodaeth eraill, gan gynnwys dulliau adolygu a gwerthuso Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili (y Cyngor) ei hun. Ar gyfer 2018-19, gwnaed gwaith asesu gwelliant, prosiect asesu risg a sicrwydd, a gwaith ar y Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ym mhob cyngor. Mewn rhai cyngorau, gwnaethom ni ategu'r gwaith hwn ag archwiliadau lleol yn seiliedig ar risg, a nodwyd yn y Cynllun Archwilio ar gyfer 2018-19.
- 2 Mae'r gwaith a wnaed ers yr Adroddiad Gwella Blynyddol (AGB) diwethaf, gan gynnwys gwaith y rheoleiddwyr perthnasol, wedi'i nodi yn [Arddangosyn 2](#).

Mae'r Cyngor yn cyflawni ei ofynion statudol o ran gwelliant parhaus ac mae ar bwynt hollbwysig yn ei uchelgais i drawsnewid

- 3 Yn seiliedig ar y gwaith, ac yn gyfyngedig i'r gwaith, a wnaed gan Swyddfa Archwilio Cymru a rheoleiddwyr perthnasol, cred yr Archwilydd Cyffredinol fod y Cyngor yn debygol o gydymffurfio â gofynion Mesur Llywodraeth Leol (2009) yn ystod 2019-20.
- 4 Fel y nodwyd yn ein Hadroddiadau Gwella Blynyddol 2015-16, 2016-17 a 2017-18, mae ymchwiliadau mewnol yn parhau o ran materion sy'n ymwneud â rhai o'r uwch swyddogion. O ganlyniad i hyn, mae nifer o swyddi dros dro o hyd ar lefel uwch reolwyr a bydd rhywfaint o ansicrwydd yn parhau yn y Cyngor hyd nes y daw'r ymchwiliadau mewnol i ben.
- 5 Erbyn hyn mae'r Cyngor ar bwynt hollbwysig yn ei uchelgais i drawsnewid, ac mae ganddo gyfleoedd sylweddol i fanteisio arnynt yn gyflym trwy ei raglen drawsnewid, Tîm Caerffili, i wreiddio'i uchelgeisiau a'u trosi'n gamau gweithredu ac yn ganlyniadau gwell i'w ddinasyddion erbyn 2022.

Argymhellion a chynigion ar gyfer gwella

- 6 O ystyried yr amrywiaeth eang o wasanaethau a ddarperir gan y Cyngor a'r heriau y mae'n eu hwynebu, byddai'n anarferol pe na byddem yn dod o hyd i bethau y gellir eu gwella. Gall yr Archwilydd Cyffredinol:
 - wneud cynigion ar gyfer gwella – os gwneir cynigion i'r Cyngor, byddem yn disgwyl iddo weithredu arnynt a byddwn yn gwirio yr hyn sy'n digwydd;
 - gwneud argymhellion ffurfiol ar gyfer gwella – os gwneir argymhelliad ffurfiol, mae'n rhaid i'r Cyngor baratoi ymateb i'r argymhelliad hwnnw o fewn 30 diwrnod gwaith;

- cynnal arolygiad arbennig, cyhoeddi adroddiad a gwneud argymhellion; ac
- argymell i weinidogion Llywodraeth Cymru eu bod yn ymyrryd mewn rhyw ffordd.

7 Yn ystod y flwyddyn, ni wnaeth yr Archwilydd Cyffredinol unrhyw argymhellion ffurfiol. Fodd bynnag, rydym ni wedi gwneud nifer o gynigion ar gyfer gwella ac ailadroddir y rhain yn yr adroddiad hwn. Byddwn yn monitro cynnydd o'i gymharu â'r cynigion hyn ac argymhellion perthnasol a wnaed yn ein hadroddiadau cenedlaethol (**Atodiad 3**) yn rhan o'n gwaith asesu gwelliant.

Gwaith archwilio, rheoleiddio ac arolygu yr adroddwyd arno yn ystod 2018-19

Arddangosyn 1: gwaith archwilio, rheoleiddio ac arolygu yr adroddwyd arno yn ystod 2018-19

Dyddiad cyhoeddi	Disgrifiad byr	Casgliadau	Cynigion ar gyfer gwella
Ebrill 2019	<p>Asesiad Risg a Sicrwydd</p> <p>Prosiect i nodi lefel y sicrwydd archwilio a/neu pan fydd angen rhagor o waith archwilio yn y dyfodol o ran y risgiau i'r Cyngor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rhoi trefniadau priodol ar waith i sicrhau gwerth am arian wrth ddefnyddio adnoddau; • rhoi trefniadau ar waith i sicrhau gwelliannau parhaus; a • gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth bennu amcanion llesiant a chymryd camau i'w cyrraedd. 	<p>Yn deillio o'r prosiect hwn, nodwyd gennym y pynciau canlynol i'w cynnwys yn ein cynllun archwilio yn y Cyngor ar gyfer 2019-20:</p> <ul style="list-style-type: none"> • adolygiad o raglen drawsnewid y Cyngor. Bydd y prosiect hwn yn adolygu effeithiolrwydd ac effaith rhaglen trawsnewid y Cyngor wrth ysgogi gwelliant cynaliadwy ac effeithlon. Byddwn yn trafod y pwyslais a'r ymagwedd tuag at y prosiect hwn gyda'r Cyngor. • adolygiad o gynaliadwyedd ariannol y Cyngor: Prosiect sy'n gyffredin i'r holl gynghorau lleol a fydd yn asesu cynaliadwyedd ariannol yn sgil heriau presennol a'r rhai y disgwylir yn y dyfodol. 	Amherthnasol

Dyddiad cyhoeddi	Disgrifiad byr	Casgliadau	Cynigion ar gyfer gwella
Mawrth 2019	<p>Archwiliad Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015</p> <p>Archwilio i ba raddau y mae'r Cyngor wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth gymryd y cam i barhau i gyflwyno'r rhaglen Dechrau'n Deg er mwyn helpu i wella mynediad, derbyniad a phresenoldeb er mwyn cyflawni'r amcan llesiant canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gwell cyfleoedd addysg i bawb. <p><u>Copi o adroddiad yr Archwilydd Cyffredinol</u></p>	<p>Wrth gymryd y cam hwn a gweithredu yn unol â'r Rhaglen Dechrau'n Deg, mae gan y Cyngor sawl enghraifft gadarnhaol o'r ffordd y mae wedi ystyried yr egwyddor datblygu cynaliadwy, yn enwedig o ran cydweithredu ac atal. Fodd bynnag, mae'r Cyngor yn cydnabod bod mwy i'w wneud i wreiddio pob un o'r pum ffordd o weithio'n gyson a gallai wella ei gyfranogiad i sicrhau bod mwy yn cymryd rhan ac yn mynychu ac i wneud yn siŵr ei fod yn gweithio mewn ffordd gwbl integredig:</p> <ul style="list-style-type: none"> gall y Cyngor nodi manteision tymor hwy i deuluoedd unigol sy'n ymwneud â'r rhaglen Dechrau'n Deg, ond gallai'r Cyngor ystyried ffyrdd o olrhain effeithiau tymor hwy ar gyfer yr holl deuluoedd sy'n gymwys ar gyfer y rhaglen a dangos tystiolaeth ohonynt; mae atal yn rhan hanfodol o'r rhaglen Dechrau'n Deg, ac mae'r Cyngor wedi teilwra ei ddull gweithredu o ran y boblogaeth leol, ond dylai ystyried gwahanol ffyrdd o gynyddu manteision atal posib y rhaglen i'r eithaf; mae'r Cyngor yn dangos dealltwriaeth dda o integreiddio ac yn gwneud cynnydd tuag at ddull mwy integredig o gyflawni ei raglen Dechrau'n Deg; mae cyfathrebu'n rhan hanfodol o'r rhaglen Dechrau'n Deg ac mae'r tîm Dechrau'n Deg yn cydweithio'n dda yn fewnol ac yn allanol; ac mae'r tîm Dechrau'n Deg wedi datblygu dull da o ddefnyddio barn rhieni i lywio'r broses o ddylunio'r gwasanaethau ac wedi creu perthynas weithio gadarnhaol â rhwydwaith lleol y rhieni. 	<p>Ni wnaethom unrhyw gynigion ar gyfer gwella yn yr adroddiad o archwiliadau Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, ond fe wnaethom amlygu meysydd i'w datblygu y mae'r Cyngor yn bwriadu gweithredu arnynt.</p>

Dyddiad cyhoeddi	Disgrifiad byr	Casgliadau	Cynigion ar gyfer gwella
Medi 2018	<p>Llythyr Archwilio Blynyddol 2017-18</p> <p>Llythyr yn crynhoi'r negeseuon allweddol a gyfyd o gyfrifoldebau statudol yr Archwilydd Cyffredinol o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a'i gyfrifoldebau adrodd o dan y Cod Ymarfer Archwilio. Mae'r Llythyr Archwilio Blynyddol ar gael yn Atodiad 2 yr adroddiad hwn.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r Cyngor wedi cydymffurfio â'i gyfrifoldebau o ran adrodd ariannol a defnyddio adnoddau. • Rydym yn fodlon bod gan y Cyngor drefniadau priodol ar waith i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd ei ddefnydd o adnoddau. • Hyd yn hyn, nid yw ein gwaith ardystio ceisiadau a ffurflenni grant wedi nodi materion sylweddol a fyddai'n effeithio ar gyfrifon 2017-18 neu systemau ariannol allweddol. 	Dim

Dyddiad cyhoeddi	Disgrifiad byr	Casgliadau	Cynigion ar gyfer gwella
Archwiliad perfformiad lleol ar sail risg			
Rhagfyr 2018	<p>Adolygiad Thematig – Safbwynt Defnyddwyr Gwasanaeth</p> <p>Cynnal adolygiad i gael sicrwydd a dirnadaeth o'r graddau y mae gwasanaethau yn ymateb i anghenion a disgwyliadau defnyddwyr gwasanaethau o ran eu cynllun a'u cyflwyniad, ac yn ystyried eu barn a'u dyheadau.</p> <p>Canolbwyntiodd yr adolygiad hwn ar denantiaid a phrydleswyr tai y Cyngor.</p> <p><u>Copi o adroddiad yr Archwilydd Cyffredinol</u></p>	<p>Mae gan denantiaid a phrydleswyr safbwyntiau cadarnhaol ynghylch sawl agwedd ar raglen Safon Ansawdd Tai Cymru (SATC) y Cyngor gan gynnwys yr ansawdd, ond nid ydynt mor fodlon ar waith allanol, amseroldeb y gwaith, a'r graddau y mae'r Cyngor yn eu cynnwys ac yn darparu gwybodaeth am y gwaith.</p> <ul style="list-style-type: none"> • mae'r Cyngor yn darparu gwybodaeth am raglen Safon Ansawdd Tai Cymru i denantiaid a phrydleswyr, ond gallai esbonio'n well pam bod angen cynnal y gwaith; • gallai'r cyngor wneud mwy i sicrhau bod y gwaith yn cael ei gwblhau'n brydlon yn gyson ar draws holl ardaloedd; • mae'r rhai sydd wedi derbyn gwaith gwella yn fodlon ar ansawdd y gwaith mewnol, ond yn llai bodlon ar y gwaith allanol; • mae tenantiaid a phrydleswyr yn cael eu cynnwys yn y gwaith, ond nid yw'r Cyngor yn gweithredu'n gyson ar ddewis tenantiaid ynghylch gosod gwifrau trydan; ac • mae wyth deg pump y cant o denantiaid a phrydleswyr yn gallu cysylltu â'r Cyngor yn gyflym a rhwydd. 	<p>C1 Er mwyn sicrhau bod y rhaglen SATC yn bodloni anghenion holl denantiaid a phrydleswyr, dylai'r Cyngor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gryfhau ei ddulliau cyfathrebu â holl denantiaid a phrydleswyr, gan ystyried profiadau gwahanol grwpiau o breswylwyr; • monitro ac adrodd ar gydymffurfiaeth â'r Siarter Ymddiried er mwyn mynd i'r afael ag unrhyw broblemau a nodwyd; a • dadansoddi cwynion ynghylch rhaglen SATC yn systematig er mwyn rhoi sylw i'r achosion sylfaenol a rhannu dysgu i wella profiad tenantiaid a phrydleswyr o'r rhaglen.

Dyddiad cyhoeddi	Disgrifiad byr	Casgliadau	Cynigion ar gyfer gwella
Archwiliad perfformiad lleol ar sail risg			
Ionawr 2019	<p>Adolygiad dilynol o Safon Ansawdd Tai Cymru</p> <p>Adolygiad i bennu a yw'r Cyngor yn mynd i'r afael ag argymhellion statudol 2017 ac a oes systemau priodol ar waith i gyrraedd y Safon erbyn 2020.</p> <p><u>Copi o adroddiad yr Archwilydd Cyffredinol</u></p>	<p>Mae'r Cyngor wedi ymateb yn gadarnhaol i'n hadroddiad a'n hargymhellion statudol parthed Safon Ansawdd Tai Cymru (WHQS) ym mis Mehefin 2017 drwy wneud gwelliannau sylweddol ac, o ganlyniad, rydym bellach wedi dod i'r casgliad ei fod yn debygol o fodloni'r WHQS erbyn mis Rhagfyr 2020:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mae'r Cyngor wedi gwneud cynnydd sylweddol wrth nodi'r buddsoddiad a'r adnoddau y mae eu hangen arno i gwblhau ei raglen WHQS erbyn diwedd 2020; • mae'r Cyngor wedi cymryd camau i sicrhau gwerth am arian ei drefniadau caffael; • cafwyd gwelliannau i'r adroddiadau cyflawni WHQS. Fodd bynnag, mae'n parhau i fod yn anghyson ac yn anghywir wrth adrodd am berfformiad; • bellach, mae gan y Cyngor dargedau perfformiad mesuradwy i fonitro'r hyn sy'n weddill o'r rhaglen WHQS yn effeithiol; • mae'r Cyngor wedi cryfhau ei drefniadau er mwyn bodloni ei gyfrifoldebau statudol fel landlord; ac • mae'r Cyngor wedi buddsoddi adnoddau ychwanegol i wella rheolaeth ei raglen WHQS ond nid oes ganddo strategaeth dai leol gyffredol o hyd ac nid yw bob amser yn cyflawni Aseidiadau o Effaith ar Gydraddoldeb cynhwysfawr ar gyfer dogfennau polisi tai allweddol. 	<p>C1 Dylai'r Cyngor sicrhau bod aelodau a thenantiaid yn derbyn gwybodaeth perfformiad WHQS gywir yn rheolaidd ynghylch ei gynnydd tuag at fodloni amserlen 2020 ei raglen.</p> <p>C2 Dylai'r Cyngor gytuno ar Strategaeth Dai Leol i bennu ei weledigaeth hir dymor ar gyfer blaenoriaethau'r dyfodol ar gyfer cartrefi Caerffili.</p> <p>C3 Dylai'r Cyngor sicrhau yr ymgymeryd ag Aseidiadau o Effaith ar Gydraddoldeb yn gyson.</p>

Dyddiad cyhoeddi	Disgrifiad byr	Casgliadau	Cynigion ar gyfer gwella
Archwiliad perfformiad lleol ar sail risg			
Mawrth 2019	<p>Cysoni Dulliau o Gyflawni Newid:</p> <p>Bwrdd Portffolio Gwella Busnes</p> <p>Adolygiad sy'n darparu adborth adeiladol amser real a her i Fwrdd y Rhaglen Gwella Busnes er mwyn helpu aelodau'r Bwrdd i allu goruchwyllo'i brif raglenni yn effeithiol a'r dull cydgysylltiedig a strategol o ddarparu ei wasanaethau. Adolygiad o ba mor effeithiol y mae'r Bwrdd a'r Rhaglen yn cyflawni'r weledigaeth a'r amcanion cyffredinol.</p>	<p>Mae'r Cyngor wedi cydnabod bod angen dull newydd o drawsnewid, felly mae Caerffili 2022 (C2022) yn gyfle y mae'n rhaid manteisio arno.</p> <p>Dechreuodd y Cyngor feddwl am y rhaglen C2022 tua diwedd 2018/dechrau 2019 ond mae'n gyfle hollbwysig i'r Cyngor sicrhau trawsnewid hirdymor.</p> <p>Mae syniadau cychwynnol y Cyngor ynghylch C2022 yn nodi uchelgais cynyddol yn agenda drawsnewid y Cyngor.</p> <p>Mae yna gydnabyddiaeth gynyddol yn y Cyngor bod angen i'w agenda drawsnewid fod yn fwy uchelgeisiol a bod angen iddi fod yn gyson â chyflawni arbedion ariannol sylweddol.</p>	<p>C1 Cyfleu diben, cwmpas, gweledigaeth a chanlyniadau disgwylidiedig C2022 a nodi sut y bydd y rhaglen yn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cefnogi/galluogi cyflawniad ei gynllun corfforaethol a'i amcanion llesiant; • eu helpu i gyflawni'n gynaliadwy yr arbedion sy'n ofynnol yn y cynllun ariannol tymor canolig; a • sicrhau yn gynaliadwy welliant, gwerth am arian ac adenillion ar fuddsoddiad i gyflawni gwell canlyniadau i ddinasyddion mewn modd economaidd, effeithlon ac effeithiol. <p>C2 Cyfleu'r weledigaeth y cytunwyd arni i staff, partneriaid, trigolion a grwpiau rhanddeiliaid eraill fel sy'n ofynnol i sicrhau ymgysylltiad a pherchnogaeth.</p> <p>C3 Dwyn ymlaen a blaenoriaethu cynigion penodol ac uchelgeisiol ar gyfer trawsnewid corfforaethol a gwasanaeth o fewn y rhaglen C2022.</p> <p>C4 Rhoi trefniadau llywodraethu a goruchwyllo cadarn ar waith ar gyfer C2022. Dylai'r rhain gynnwys yn sylfaenol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dull clir a chymesur o reoli'r rhaglen. Dylai hyn nodi sut y caiff y cynigion eu profi drwy ddatblygu achosion busnes cadarn; a sut y caiff cynigion eu datblygu a'u rheoli a sut y craffir arnynt yn y cyd-destun hwn. • amserlen cyflawni sy'n adlewyrchu penderfyniadau allweddol yng nghylchoedd cynllunio a chyllidebu strategol y Cyngor. • trefniadau goruchwyllo, craffu, sicrwydd ac atebolrwydd priodol. Dylai hyn gynnwys cyfleoedd i uwch swyddogion ac aelodau ymgysylltu'n ystyrlon â datblygiad a chyflawniad cynigion trawsnewid, a'u herio.

Dyddiad cyhoeddi	Disgrifiad byr	Casgliadau	Cynigion ar gyfer gwella
Archwiliad perfformiad lleol ar sail risg			
			<p>C5 Sicrhau bod ganddo'r gallu a'r capasiti i gyflawni'r rhaglen. Dylai hyn gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nodi a mynd i'r afael â bylchau sgiliau mewn cysylltiad â'r mentrau trawsnewid arfaethedig; • sicrhau'r cydbwysedd iawn rhwng rheolaeth gorfforaeth a pherchnogaeth/atebolwydd ymhlith arweinwyr gwasanaeth; • rhoi ar waith adnodd corfforaethol i oruchwylio a galluogi cyflawniad rhaglen; • sicrhau bod gwasanaethau corfforaethol, gan gynnwys cyllid, adnoddau dynol, caffael, TGCh a deallusrwydd yn mynd ati i gefnogi, galluogi a herio cyflawniad y rhaglen a chanlyniadau perfformiad. • parhau i ddefnyddio her feirniadol, arbenigedd allanol ac arferion gorau o Gymru a'r DU (a thu hwnt). <p>C6 Nodi'r mesurau llwyddiant a cherrig milltir allweddol a fydd yn dangos i'r holl randdeiliaid (cyhoedd, staff, busnesau, rheoleiddwyr) ei fod ar y trywydd iawn i gyflawni'r canlyniadau y cytunwyd arnynt, o ran materion ariannol, gwasanaethau a'r rhai sy'n seiliedig ar leoliad.</p>

Dyddiad cyhoeddi	Disgrifiad byr	Casgliadau	Cynigion ar gyfer gwella
Archwiliad perfformiad lleol ar sail risg			
Mehfin 2019	<p>Trefniadau Diogelu Corfforaethol</p> <p>Adolygu effeithiolrwydd trefniadau diogelu corfforaethol gan barhau â'r astudiaeth a gynhaliwyd eisoes gan yr Archwilydd Cyffredinol yn y maes hwn.</p> <p><u>Copi o adroddiad yr Archwilydd Cyffredinol</u></p>	<p>Er bod y Cyngor wedi gwneud rhywfaint o gynnydd o ran mynd i'r afael â'n hargymhellion blaenorol, mae angen i'r Cyngor gryfhau ei drefniadau goruchwyllo a sicrhau corfforaethol o ran diogelu</p>	<p>Canfu'r adolygiad nad oedd y Cyngor wedi ymdrin yn llawn â'r argymhellion cenedlaethol blaenorol canlynol a dylai'r Cyngor fynd i'r afael â'r rhain yn llawn:</p> <p>A3 Cryfhau trefniadau recriwtio staff a gwirfoddolwyr yn ddiogel trwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sicrhau bod gwiriadau'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd a chydymffurfiaeth â pholisïau recriwtio diogel yn cynnwys yr holl wasanaethau sy'n dod i gysylltiad â phlant; • creu system cydymffurfio gorfforaethol integredig i gofnodi a monitro lefelau cydymffurfio ar wiriadau'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd; a • ei gwneud yn ofynnol i sicrhau arferion recriwtio diogel ymhlith partneriaid yn y trydydd sector a gwirfoddolwyr sy'n darparu gwasanaethau y mae'r Cyngor wedi'u comisiynu a/neu eu defnyddio, sydd wedi'u hategu gan gontract neu gytundeb lefel gwasanaeth. <p>A4 Sicrhau bod yr holl staff, aelodau a phartneriaid perthnasol yn deall eu cyfrifoldebau diogelu trwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sicrhau bod hyfforddiant diogelu yn orfodol a bod yr orfodaeth yn ymestyn i holl feysydd gwasanaeth perthnasol y Cyngor, a'i fod wedi'i gynnwys yn sylfaenol ar raglenni ymsefydlu; • creu system y gorfforaeth gyfan o nodi, tracio a monitro cydymffurfiaeth o ran dilyn hyfforddiant diogelu ym mhob adran y Cyngor, aelodau etholedig, ysgolion, llywodraethwyr a gwirfoddolwyr; a • ei gwneud yn ofynnol i staff perthnasol mewn sefydliadau partner sydd wedi'u comisiynu i weithio ar ran y Cyngor wrth ddarparu gwasanaethau i blant a phobl ifanc ddilyn hyfforddiant diogelu.

Dyddiad cyhoeddi	Disgrifiad byr	Casgliadau	Cynigion ar gyfer gwella
Archwiliad perfformiad lleol ar sail risg			
			<p>A6 Gwella atebolrwydd ar gyfer diogelu corfforaethol trwy adrodd yn rheolaidd am sicrwydd a materion diogelu i'r pwyllgor(au) craffu o'u cymharu â chyfres gytbwys o wybodaeth am berfformiad y Cyngor cyfan sy'n ymdrin â:</p> <ul style="list-style-type: none"> • meincnodi a chymharu ag eraill; • casgliadau adolygiadau archwilio/arolygu mewnol ac allanol; • data perfformiad y gwasanaeth; • data personél allweddol fel hyfforddiant diogelu a gwiriadau recriwtio y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd; a • pherfformiad contractwyr a gwasanaethau a gomisiynwyd o ran cydymffurfio â chyfrifoldebau diogelu y Cyngor. <p>A7 Sefydlu rhaglen dreigl o adolygiadau archwilio mewnol i brofi systemau ac adolygiadau cydymffurfio o arferion diogelu y Cyngor.</p> <p>A8 Sicrhau yr ystyrir y risgiau sy'n gysylltiedig â diogelu, a hynny ar lefel gorfforaethol a lefel y gwasanaeth wrth ddatblygu a chytuno ar gynlluniau rheoli risg ym mhob rhan o'r Cyngor.</p>

Dyddiad cyhoeddi	Disgrifiad byr	Casgliadau	Cynigion ar gyfer gwella
Cynllunio ac adrodd ar welliant			
Mai 2018	Archwiliad Swyddfa Archwilio Cymru o'r cynllun gwella blynyddol Adolygiad o gynlluniau cyhoeddedig y Cyngor ar gyfer cyflawni amcanion gwella.	Mae'r Cyngor wedi cydymffurfio â'i ddyletswyddau statudol o ran cynllunio gwelliant.	Dim
Tachwedd 2018	Archwiliad Swyddfa Archwilio Cymru o'r asesiad blynyddol o berfformiad Adolygiad o asesiad cyhoeddedig o berfformiad y Cyngor.	Mae'r Cyngor wedi cydymffurfio â'i ddyletswyddau statudol o ran adrodd ar welliant.	Dim
Adolygiadau gan gyrff arolygu a rheoleiddio			
Nid oes unrhyw adolygiadau gan gyrff arolygu a rheoleiddio wedi'u cynnal yn ystod cyfnod yr adroddiad hwn.			

Atodiad 1

Statws yr adroddiad

Mae Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 (y Mesur) yn ei gwneud yn ofynnol i'r Archwilydd Cyffredinol gynnal asesiad gwella blynyddol sy'n edrych i'r dyfodol, a chyhoeddi adroddiad gwella blynyddol, ar gyfer pob awdurdod gwella yng Nghymru. Mae gan awdurdodau gwella (a ddiffinnir yn gynghorau lleol, parciau cenedlaethol ac awdurdodau tân ac achub) ddyletswydd gyffredinol i 'wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus wrth arfer [eu] swyddogaethau.'

Mae'r asesiad gwella blynyddol yn ystyried y tebygolrwydd y bydd awdurdod yn cydymffurfio â'i ddyletswydd i wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus. Yr asesiad hefyd yw'r prif ddarn o waith sy'n galluogi'r Archwilydd Cyffredinol i gyflawni ei ddyletswyddau. Mae staff Swyddfa Archwilio Cymru, ar ran yr Archwilydd Cyffredinol, yn llunio'r adroddiad gwella blynyddol. Mae'r adroddiad yn cyflawni dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol o dan adran 24 y Mesur, trwy grynhoi ei waith archwilio ac asesu mewn adroddiad gwella blynyddol a gyhoeddir ar gyfer pob awdurdod. Mae'r adroddiad hefyd yn cyflawni ei ddyletswyddau o dan adran 19 i gyflwyno adroddiad sy'n ardystio ei fod wedi cynnal asesiad gwella o dan adran 18 ac yn nodi (o ganlyniad i'w archwiliad o'r cynllun gwella o dan adran 17) a yw'n credu bod yr awdurdod wedi cyflawni ei ddyletswyddau cynllunio gwelliannau o dan adran 15.

Gall yr Archwilydd Cyffredinol hefyd, dan rai amgylchiadau, gynnal arolygiadau arbennig (o dan adran 21), a gaiff eu hadrodd i'r awdurdod a Gweinidogion, ac y gall eu cyhoeddi (o dan adran 22). Gweithgaredd ategol pwysig i'r Archwilydd Cyffredinol yw cydlynu gwaith asesu a rheoleiddio (sy'n ofynnol o dan adran 23), sy'n ystyried rhaglen waith gyffredinol yr holl reoleiddwyr perthnasol mewn awdurdod gwella. Gall yr Archwilydd Cyffredinol hefyd ystyried gwybodaeth a rennir gan reoleiddwyr perthnasol (o dan adran 33) yn ei asesiadau.

Atodiad 2

Llythyr Archwilio Blynyddol

Cyfeirnod CCBC/AAL/1718
Dyddiad 3 Medi 2018

Y Cyngorydd D. Poole
Arweinydd
Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili
Tŷ Penallta
Parc Tredomen
Ystrad Mynach
CF82 7PG

Cc: Ms Christina Harrhy

Annwyl Cyngorydd Poole

Llythyr Archwilio Blynyddol – Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili 2017-18

Mae'r llythyr hwn yn crynhoi'r negeseuon allweddol a gyfyd o'n cyfrifoldebau statudol o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a'n cyfrifoldebau adrodd o dan y Cod Ymarfer Archwilio.

Mae'r Cyngor wedi cydymffurfio â'i gyfrifoldebau o ran adrodd ariannol a defnyddio adnoddau

Cyfrifoldeb y Cyngor yw:

- rhoi systemau rheoli ar waith i sicrhau rheoleidd-dra a chyfreithlondeb trafodiadau a sicrhau bod ei asedau yn ddiogel;
- cynnal cofnodion cyfrifyddu cywir;
- paratoi Datganiad o Gyfrifon yn unol â gofynion perthnasol; a
- sefydlu trefniadau priodol i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd ei ddefnydd o adnoddau, ac adolygu hyn yn gyson.

Mae Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 yn ei gwneud yn ofynnol i ni:

- roi barn archwilio ar y datganiadau cyfrifyddu;
- adolygu trefniadau'r Cyngor i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd ei ddefnydd o adnoddau; a
- chyflwyno tystysgrif yn cadarnhau ein bod ni wedi cwblhau'r archwiliad o'r cyfrifon.

Mae awdurdodau lleol yng Nghymru yn paratoi eu datganiadau cyfrifyddu yn unol â gofynion Cod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig. Mae'r Cod hwn wedi'i seilio ar y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol.

Ar 2 Awst 2018, gwnaethom ni gyflwyno barn archwilio ddiamed ar y datganiadau cyfrifyddu yn cadarnhau eu bod yn cyflwyno darlun gwir a theg o sefyllfa a thrafodion Ariannol y Cyngor. Mae ein hadroddiad wedi'i gynnwys yn y Datganiad o Gyfrifon. Adroddwyd y materion allweddol a oedd yn deillio o'r archwiliad o'r cyfrifon i aelodau'r Pwyllgor Archwilio yn ein hadroddiad o'r Archwiliad o'r Datganiadau Ariannol ar 24 Gorffennaf 2018.

- mae'r Cyngor yn parhau i arddangos trefniadau effeithiol wrth baratoi ei ddatganiadau ariannol, a alluogodd y Cyngor i gymeradwyo'r datganiadau ariannol a archwiliwyd ar 31 Gorffennaf 2018, ymhell o flaen y dyddiad terfyn statudol, sef 30 Medi. Mae'r Cyngor wedi parhau i ddarparu datganiadau ariannol drafft o safon dda a dogfennau gwaith ategol i'w harchwilio. Roedd y rhain ar gael i ni er mwyn i ni gael dechrau ar ein gwaith maes archwilio yn unol â'r amserlen y cytunwyd arni
- roedd nifer o gamddatganiadau a gafodd eu cywiro gan reolwyr. Proseswyd yr holl gywiriadau datgelu heb effeithio ar y safle alldro a adroddwyd gan y Cyngor.
- gwnaethom ni nodi nifer o argymhellion yn ymwneud â'r Archwiliad Mewnol, y Datganiad Llywodraethu Blynyddol, rheoli cyfrifon a dibrisiant. Mae nifer o'r materion hyn wedi'u hadrodd mewn blynyddoedd blaenorol.

Rydym yn fodlon bod gan y Cyngor drefniadau priodol ar waith i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd ei ddefnydd o adnoddau

Mae ein hystyriaeth o drefniadau'r Cyngor i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wedi'i seilio ar y gwaith archwilio a wnaed ar y cyfrifon, yn ogystal â dibynnu ar y gwaith a wnaed o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009. Bydd yr Archwilydd Cyffredinol yn dwyn sylw at feysydd lle nad yw effeithiolrwydd y trefniadau wedi amlygu'i hun hyd yma neu feysydd y gellid eu gwella pan fydd yn cyhoeddi ei Adroddiad Gwella Blynyddol.

Gwnaethom ni gyflwyno tystysgrif yn cadarnhau y cwblhawyd yr archwiliad o'r cyfrifon ar 2 Awst 2018.

Hyd yn hyn, nid yw ein gwaith ardystio ceisiadau a ffurflenni grant wedi nodi materion sylweddol a fyddai'n effeithio ar gyfrifon 2017-18 neu systemau ariannol allweddol.

Bydd adroddiad manylach ar ein gwaith ardystio grantiau yn dilyn ym mis Ionawr 2019 pan fydd rhaglen ardystio eleni wedi'i chwblhau.

Disgwylir ar hyn o bryd y bydd y ffi archwilio ariannol ar gyfer 2017-18 yn unol â'r ffi y cytunwyd arni ac a nodir yn y Cynllun Archwilio Blynyddol.

Yn gywir

Grant Thornton UK LLP

Grant Thornton UK LLP

Ar gyfer ac ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru

Atodiad 3

Argymhellion adroddiadau cenedlaethol 2018-19

Arddangosyn 3: argymhellion adroddiadau cenedlaethol 2018-19

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
Hydref 2018	<u>Caffael Capasiti Trin Gwastraff Gweddilliol a Gwastraff Bwyd</u>	<p>A1 Mae'r rhagamcanion ar gyfer y tri phrosiect gwastraff gweddilliol yn y Rhaglen yn tybio y bydd cyfanswm y gwastraff gweddilliol yn cynyddu hyd ddiwedd y contractau, ar draws y 14 o gynghorau sy'n cymryd rhan. Os yw'r rhagamcanion hyn yn gywir, byddai angen i rywbeth mawr ddigwydd ar ôl 2040 er mwyn cyrraedd sefyllfa dim gwastraff ar draws yr ardaloedd cyngor hyn erbyn 2050. Os nad yw'r rhagamcanion yn gywir, ceir risg y bydd cynghorau'n talu am gapasiti na fydd ei angen arnynt. Rydym yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru:</p> <ul style="list-style-type: none">• wrth adolygu strategaeth Tuag at Ddyfodol Diwastraff, ystyried sut mae ei huchelgais o sicrhau na cheir unrhyw wastraff gweddilliol erbyn 2050 yn gyson â'r rhagamcanion cyfredol ar gyfer trin gwastraff gweddilliol; a• gweithio gyda chynghorau i ystyried effaith newidiadau mewn rhagamcanion ar gost debygol prosiectau gwastraff gweddilliol, ac unrhyw gamau lliniarol y mae angen eu cymryd i reoli'r costau hyn.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
		<p>A2 Hyd yma, mae cymorth rhaglen Llywodraeth Cymru wedi canolbwyntio'n bennaf ar ddatblygu a chaffael prosiectau. Gan fod y rhan fwyaf o'r prosiectau bellach yn weithredol, mae'r sylw wedi troi tuag at reoli contractau. Rydym yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru barhau i oruchwylio prosiectau yn ystod y cam gweithredol drwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • adeiladu ar ei model presennol, lle mae'n darparu unigolion profiadol i gynorthwyo i ddatblygu a chaffael prosiectau, a gwneud yn siŵr bod mewnbwn ar gael er mwyn cynorthwyo i reoli contractau os oes angen; • nodi ei disgwyliadau gan gynghorau o ran rheoli contractau; • sicrhau bod partneriaethau'n ailystyried eu rhagamcanion gwastraff a'r risgiau cysylltiedig bob hyn a hyn, er enghraifft er mwyn adlewyrchu amcanestyniadau cyfredol o'r boblogaeth neu ragolygon economaidd; a • chael gwybodaeth reoli sylfaenol gan bartneriaethau ynghylch ffioedd clwyd a daladwy, faint o wastraff a anfonwyd i'r cyfleusterau ac ansawdd gwasanaeth y contractwr.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
Tachwedd 2018	<u>Gwasanaethau Llywodraeth Leol i Gymunedau Gwledig</u>	<p>A1 O ganlyniad i newidiadau economaidd-gymdeithasol, seilwaith gwan a newidiadau yn y ffordd o ddarparu gwasanaethau a chyfleusterau allweddol, mae cymunedau yng Nghymru wledig wedi dod yn elfen weddilliol. Argymhellwn fod Llywodraeth Cymru yn cefnogi cyrff cyhoeddus i weithredu dull mwy integredig o ddarparu gwasanaethau mewn ardaloedd gwledig trwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • adfywio rhaglenni grant gwledig er mwyn creu strwythurau ariannol cynaliadwy, gyda dyraniadau aml-flwyddyn; a • chynorthwyo pobl a busnesau i fanteisio i'r eithaf ar gysylltedd digidol trwy raglenni cymorth busnes ac addysg oedolion mwy effeithiol, wedi eu targedu. <p>A2 Mae rôl Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus yn esblygu ond mae yna gyfleoedd i fynegi cydweledigaeth gliriach a mwy uchelgeisiol ar gyfer Cymru wledig (gweler paragraffau 2.2 i 2.9 a 2.28 i 2.31). Argymhellwn fod gwasanaethau cyhoeddus sy'n bartneriaid i'r Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus yn ymateb yn fwy effeithiol i'r heriau y mae cymunedau gwledig yn eu hwyneb trwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • asesu cryfderau a gwendidau eu cymunedau gwledig gwahanol gan ddefnyddio Offeryn Prawfesur Gwledig Llywodraeth Cymru ac adnabod y camau lleol a strategol y mae arnynt angen eu cymryd i gefnogi cynaliadwyedd cymunedol a chytuno arnynt; a • sicrhau bod y Cynllun Llesiant Lleol yn cyflwyno gweledigaeth sy'n fwy gobeithiol ac uchelgeisiol ar gyfer 'lle' gyda chydflaenoriaethau a gyd-gynhyrchwyd gan bartneriaid, ar y cyd â dinasyddion, i roi sylw i heriau y cytunwyd arnynt.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
		<p>A3 Er mwyn cynorthwyo i gynnal cymunedau gwledig, mae ar wasanaethau cyhoeddus angen meddwl yn wahanol yn y dyfodol (gweler paragraffau 3.1 i 3.12). Argymhellwn fod cynghorau yn darparu ymateb sy'n fwy effeithiol i'r heriau y mae cymunedau gwledig yn eu hwynebu trwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sicrhau bod gan gomisiynwyr gwasanaethau ddata ar gostau a gwybodaeth ansoddol ar y dewis llawn o opsiynau sydd ar gael ar gyfer gwasanaethau; a • defnyddio barn dinasyddion am ba mor fforddiadwy, hygyrch, digonol, derbyniol ac 'ar gael' y mae gwasanaethau'r cyngor i deilwra sut i ddarparu ac integreiddio gwasanaethau.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
		<p>A4 Er mwyn cynorthwyo i gynnal cymunedau gwledig, mae ar wasanaethau angen gwneud pethau'n wahanol yn y dyfodol (gweler paragraffau 3.1 i 3.12). Argymhellwn fod cynghorau yn gwneud mwy i ddatblygu cydnerthedd cymunedol a hunangymorth trwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • weithio gyda chyrrff perthnasol fel Canolfan Cydweithredol Cymru i gefnogi menter gymdeithasol a modelau busnes mwy cydweithredol; • darparu allgymorth cymunedol wedi'i deilwra ar gyfer y rheini sy'n wynebu rhwystrau niferus sy'n eu hatal rhag defnyddio gwasanaethau cyhoeddus a chael gwaith; • gwella ac adnabod rôl cynghorau tref a chymuned trwy fanteisio ar eu gwybodaeth leol a'u cefnogi i wneud mwy; • annog ymagwedd fwy integredig at ddarparu gwasanaethau mewn ardaloedd gwledig trwy sefydlu hybiau cymunedol sy'n rhychwantu gwasanaethau cyhoeddus, rhwydweithiau arbenigedd a chlystyrau o wasanaethau cynghori ac atal; • galluogi gweithredu lleol trwy gefnogi trosglwyddiad asedau cymunedol ac adnabod yr asedau hynny y byddai'n addas eu trosglwyddo, a sicrhau bod y systemau cywir ar waith i wneud i bethau ddigwydd; a • gwella arweiniad yn y gymuned trwy ddatblygu rhwydweithiau o ddiddordeb, hyfforddiant a choetsio ac annog unigolion i wirfoddoli.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
Tachwedd 2018	<p><u>Rheoli Gwastraff yng Nghymru: Ailgylchu Trefol</u></p>	<p>A1 O waith meincnodi, gwelwyd bod yr amrywiaeth yng nghost rhai gwasanaethau rheoli gwastraff yn destun syndod (paragraffau 1.31-1.39). Dylai Llywodraeth Cymru weithio gyda chynghorau i gael dealltwriaeth well o'r rhesymau wrth wraidd yr amrywio mewn gwariant ar wasanaethau rheoli gwastraff sydd i bob pwrpas yr un peth, a sicrhau y rhoddir cyfrif am gostau rheoli gwastraff mewn modd cyson.</p> <p>A2 Mae Llywodraeth Cymru o'r farn fod ei Glasbrint Casgliadau, o'i weithredu'n optimaidd, yn cynnig y dull mwyaf cost-effeithiol yn gyffredinol o gasglu adnoddau ailgylchadwy, ond yn bwriadu gwneud gwaith dadansoddi pellach (paragraffau 1.40-1.51). Wrth ddadansoddi ymhellach er mwyn cael dealltwriaeth well o'r rhesymau wrth wraidd y gwahaniaethau yn y costau a adroddwyd gan gynghorau, a'r effaith ar gostau lle mabwysiadwyd y Glasbrint Casgliadau gan y cynghorau, argymhellwn y dylai Llywodraeth Cymru:</p> <ul style="list-style-type: none"> • archwilio sut y gallai'r gost o gasglu deunyddiau ailgylchadwy sych effeithio ar gyfanswm y gost o ddarparu gwasanaethau rheoli gwastraff ar garreg y drws i aelwydydd; a • chymharu'r costau gwirioneddol â'r costau a fodelwyd yn flaenorol yn rhan o'r adolygiad a gomisiynwyd gan Lywodraeth Cymru o'r Glasbrint Casgliadau, yn achos cynghorau sydd bellach yn gweithredu'r Glasbrint Casgliadau.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
		<p>A3 Yn lle'r targedau ailgylchu cyfredol sy'n seiliedig ar bwysau, mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwmo i ystyried opsiynau amgen a all ddangos yn well sut y mae'n cyrraedd y nod o ran ei hól troed ecolegol a lleihau allyriadau carbon (paragraffau 2.38-2.45). Argymhellwn y dylai Llywodraeth Cymru gyflwyno mesurau perfformiad i ddisodli neu ategu'r targed cyfredol i ailgylchu, compostio ac ailddefnyddio gwastraff. Pwrpas y mesurau hynny fyddai canolbwyntio o'r newydd wrth ailgylchu ar yr adnoddau gwastraff sy'n cael yr effaith fwyaf o ran lleihau carbon ac/neu sydd yn brin. Rydym yn cydnabod y gallai fod angen i Lywodraeth Cymru ystyried fforddiadwyedd casglu data ar gyfer unrhyw ddull arall o fesur.</p> <p>A4 Wrth ailwampio Tuag at Ddyfodol Diwastraff, mae angen i Lywodraeth Cymru ddangos bod y manteision cynaliadwyedd ehangach a geisir drwy ailgylchu trefol yn cynnig gwerth, ac na ellir defnyddio dulliau eraill rhwyddach a rhatach i'w sicrhau, gan gynnwys ymyraethau rheoli gwastraff eraill, ond heb gyfyngu i hynny o reidrwydd (paragraffau 2.52-2.53). Yn y strategaeth gwastraff ddiwygiedig, dylai Llywodraeth Cymru ddangos ei bod hi nid yn unig yn bosibl i ailgylchu cyfran fwy o wastraff trefol, ond y bydd gwneud hynny'n sicrhau'r cyfraniad mwyaf posibl ganddi tuag at gyflawni amcanion datblygu cynaliadwy.</p>

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
Tachwedd 2018	<p><u>Darparu Gwasanaethau Llywodraeth Leol i Gymunedau Gwledig: Trosglwyddo Asedau Cymunedol</u></p>	<p>A1 Mae angen i awdurdodau lleol wneud mwy i sicrhau bod y broses o Drosglwyddo Asedau Cymunedol yn symlach ac yn fwy deniadol, helpu i feithrin gallu Cyngorau Cymuned a Thref, rhoi rhagor o arweiniad iddynt o ran sicrhau cyllid, a gofalu eu bod yn cefnogi modelau datblygu cymunedol eraill, er enghraifft mentrau cymdeithasol sy'n cefnogi gwerth cymdeithasol a chyfranogiad dinasyddion. At hynny, rydym yn argymhell bod awdurdodau lleol yn monitro ac yn cyhoeddi nifer yr achosion o Drosglwyddo Asedau Cymunedol ac yn mesur effaith gymdeithasol trosglwyddiadau o'r fath.</p> <p>A2 Mae gan awdurdodau lleol gyfle sylweddol i ddarparu gwell help a chymorth, a hynny mewn modd mwy amlwg, cyn, yn ystod, ac ar ôl y broses o drosglwyddo asedau cymunedol. Down i'r casgliad bod yna gryn le i wella'r gwaith cynllunio busnes a pharatoi ar gyfer trosglwyddo asedau cymunedol, yn ogystal â'r ôl-ofal. Rydym yn argymhell bod awdurdodau lleol yn gwneud y canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nodi rôl trosglwyddo asedau cymunedol wrth sefydlu canolfannau cymunedol, rhwydweithiau arbenigedd a chlystyrau o wasanaethau cynghori ac atal; • gweithio gyda chynghorau tref a chymuned i feithrin eu gallu i ymgymryd â rhagor o gynlluniau Trosglwyddo Asedau Cymunedol; • nodi'r asedau sy'n addas i gael eu trosglwyddo, ac egluro'r hyn y mae angen i'r awdurdod ei wneud i'w galluogi i gael eu trosglwyddo; • sicrhau bod eu polisiau o ran Trosglwyddo Asedau Cymunedol yn cwmpasu'r canlynol yn ddigonol: ôl-ofal, cefnogaeth hirdymor, cymorth ôl-drosglwyddo, cyfeirio at fynediad at gyllid, a rhannu'r dysgu ynghylch yr hyn sy'n gweithio'n dda; a • cefnogi arweinyddiaeth yn y gymuned trwy ddatblygu rhwydweithiau o ddiddordeb a hyfforddiant, ac annog unigolion i wirfoddoli.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
Rhagfyr 2018	<u>Aeddfedrwydd llywodraeth lleol o ran y defnydd o ddata</u>	<p>A1 Mae Rhan 1 o'r adroddiad yn amlygu pwysigrwydd creu diwylliant data cryf ac arweinyddiaeth eglur i wneud gwell defnydd o ddata. Rydym yn argymhell bod awdurdodau lleol yn gwneud y canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sicrhau bod ganddynt weledigaeth eglur sy'n trin data fel adnodd allweddol; • sefydlu safonau a chodau data corfforaethol y mae pob gwasanaeth yn eu defnyddio ar gyfer eu data craidd; • ymgymryd ag archwiliad i bennu'r data sy'n cael eu cadw gan wasanaethau ac i nodi unrhyw gofnodion a cheisiadau am wybodaeth ddyblyg; a • chreu cyfrif cwsmer integredig canolog fel porth i wasanaethau. <p>A2 Er ei bod yn bwysig bod awdurdodau'n cydymffurfio â'r ddeddfwriaeth diogelu data berthnasol, mae Rhan 2 o'r adroddiad yn nodi'r angen iddynt hefyd rannu data â phartneriaid er mwyn sicrhau bod dinasyddion yn cael gwasanaethau effeithlon ac effeithiol. Er nad yw hyn yn golygu bod y ddeupeth hyn yn annibynnol ar ei gilydd, mae ansicrwydd ynghylch cyfrifoldebau diogelu data yn golygu nad yw rhai swyddogion yn rhannu data, hyd yn oed lle bo cytundeb mewn bodolaeth i roi gwybodaeth i bartneriaid. Rydym yn argymhell bod awdurdodau yn gwneud y canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • darparu hyfforddiant diweddarau i reolwyr gwasanaethau i sicrhau eu bod yn gwybod pryd y gallant rannu data ai peidio, a'r math o ddata y gallant eu rhannu; ac • adolygu a diweddarau protocolau rhannu data er mwyn sicrhau eu bod yn cefnogi gwasanaethau i gyflawni eu cyfrifoldebau rhannu data.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
		<p>A3 Yn Rhan 3 o'n hadroddiad, rydym yn dod i gasgliad bod adnoddau digonol a gallu digonol yn heriau parhaus. Fodd bynnag, heb uwchsgilio staff i wneud gwell defnydd o ddata, mae awdurdodau yn colli cyfleoedd i wella eu heffeithlonrwydd a'u heffeithiolrwydd. Rydym yn argymhell bod awdurdodau yn gwneud y canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dynodi staff sydd â rôl yn y broses o ddadansoddi a rheoli data i gael gwared ar ddyblygu, ac i ryddhau adnoddau i feithrin a datblygu'r gallu i ddefnyddio data; a • buddsoddi yn sgiliau dadansoddi, cloddio a segmentu data y staff, a chefnogi eu datblygiad. <p>A4 Mae Rhan 4 o'n hadroddiad yn amlygu bod gan awdurdodau ragor i'w wneud mewn perthynas â chreu diwylliant gwneud penderfyniadau dan arweiniad data, ac o ran datgloi potensial y data y maent yn eu cadw. Rydym yn argymhell bod awdurdodau lleol yn gwneud y canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gosod safonau adrodd ar ddata i sicrhau bod y safonau data gofynnol yn ategu'r broses o wneud penderfyniadau; a • sicrhau bod mwy o ddata agored ar gael.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
Mawrth 2019	<u>Rheoli Gwastraff yng Nghymru – Atal Gwastraff</u>	<p>A1 Cynyddu'r pwyslais ar atal gwastraff er mwyn adlewyrchu amcanion cyffredinol Tuag at Ddyfodol Diwastraff</p> <p>Awgryma'r data sydd ar gael ar faint o wastraff a gynhrychir bod cynnydd cymysg o ran cyflawni targedau atal gwastraff Llywodraeth Cymru. Argymhellwn fod Llywodraeth Cymru yn gwneud y canlynol:</p> <p>a) ailedrych ar y flaenoriaeth berthnasol y mae'n ei rhoi i ailgylchu ac atal gwastraff fel rhan o'i hadolygiad o Tuag at Ddyfodol Diwastraff;</p> <p>b) gosod y disgwiliadau ar wahanol sefydliadau a sectorau ar gyfer atal gwastraff yn eglur; ac</p> <p>c) ailedrych ar ei thargedau atal gwastraff cyffredinol a'r ffordd y mae wedi mynd ati i'w monitro, gan ystyried y cynnydd hyd yn hyn, enghreifftiau o wledydd eraill ac yng nghyd-destun yr amcanestyniadau cyfredol am wastraff a fydd yn cael ei gynhyrchu hyd at 2050.</p> <p>A2 Gwella data ar wastraff masnachol, diwydiannol, adeiladu a dymchwel</p> <p>Mae Llywodraeth Cymru yn bartner mewn gwaith cychwynnol i asesu dichonoldeb datblygu datrysiad digidol newydd i olrhain yr holl wastraff. Os na fydd yr opsiwn dewisol hwn yn llwyddo, argymhellwn fod Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda Cyfoeth Naturiol Cymru i archwilio costau a buddion opsiynau eraill i wella'r data ar wastraff nad yw'n drefol yng Nghymru, gan gynnwys pwerau ychwanegol i ofyn am ddata gwastraff gan fusnesau.</p>

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
		<p>A3 Gwella cyfrifoldeb cynhyrchwyr a defnyddio ysgogiadau mwy cyfreithiol, ariannol a chyllidol</p> <p>Mae gan Lywodraeth Cymru gyfleoedd i ddylanwadu ar atal gwastraff drwy ddeddfwriaeth a chymelliadau ariannol. Gall hefyd ddylanwadu ar newidiadau ar lefel y DU, lle nad yw materion cyllidol wedi eu datganoli. Argymhellwn fod Llywodraeth Cymru yn ystyried a oes angen darpariaethau i ehangu cyfrifoldebau cynhyrchwyr ac oes angen defnyddio pwerau ariannol fel amodau grant, mesurau cyllidol a thaliadau a chymelliadau cwsmeriaid i hyrwyddo a blaenoriaethu'r gwaith o atal gwastraff.</p>
Mehefin 2019	<p><u>Effeithiolrwydd Awdurdodau Cynllunio Lleol yng Nghymru</u></p>	<p>A1 Mae Rhan 1 o'r adroddiad yn nodi cymhlethdodau'r system gynllunio gan ddangos faint o her ydyw i awdurdodau cynllunio lleol ymgysylltu'n effeithiol â rhanddeiliaid a'u cynnwys mewn dewisiadau a phenderfyniadau. Er mwyn gwella'r modd y mae rhanddeiliaid yn cael eu cynnwys a pherchnogaeth ar benderfyniadau rydym yn argymhell fel a ganlyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bod awdurdodau cynllunio lleol: <ul style="list-style-type: none"> – yn profi arferion ymgysylltu a chynnwys ar hyn o bryd ac yn ystyried yr ystod lawn o opsiynau eraill sydd ar gael i sicrhau bod gweithgareddau cynnwys yn addas ar gyfer y diben; – yn defnyddio 'Cynlluniau Lle' fel cyfrwng i ymgysylltu â chymunedau a dinasyddion a'u cynnwys mewn dewisiadau a phrosesau penderfynu ym maes cynllunio; ac – yn gwella tryloywder ac atebolrwydd trwy gynnal cyfarfodydd cynllunio ar amseroedd priodol, gan gylchdroi cyfarfodydd fel eu bod yn cael eu cynnal mewn ardaloedd y byddai datblygiadau arfaethedig yn digwydd ynddynt, gweddarlledu cyfarfodydd a darparu cyfleoedd i rhanddeiliaid annerch cyfarfodydd pwyllgorau. • bod Llywodraeth Cymru: <ul style="list-style-type: none"> – yn adolygu Gorchymyn Gweithdrefn Rheoli Datblygu 2012 ac yn diweddarau'r safonau ymgysylltu a chynnwys ar gyfer awdurdodau cynllunio lleol.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
		<p>A2 Mae Rhan 2 o'r adroddiad yn amlygu bod awdurdodau cynllunio lleol wedi profi gostyngiadau sylweddol mewn cyllid a'u bod yn ei chael yn anodd cyflawni eu cyfrifoldebau statudol. I wella cydnerthedd, rydym yn argymhell bod awdurdodau cynllunio lleol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • yn adolygu eu cyfundrefnau ffioedd rheoli datblygu i sicrhau bod y lefelau a bennir yn rhoi adlewyrchiad gwell o gost wirioneddol darparu'r gwasanaethau hyn ac yn gwneud y gwasanaeth yn hunangyllidol; ac • yn gwella capasiti trwy weithio'n rhanbarthol i: <ul style="list-style-type: none"> – integreiddio gwasanaethau er mwyn mynd i'r afael â bylchau mewn arbenigedd; – datblygu canllawiau cynllunio atodol ar y cyd; a – datblygu cynlluniau datblygu lleol yn y dyfodol ar sail ranbarthol ac mewn partneriaeth ag awdurdodau cynllunio lleol eraill. <p>A3 Mae Rhan 2 o'r adroddiad yn amlygu nad yw cost gwasanaethau rheoli datblygu'n cael ei hadlewyrchu yn y taliadau a godir am y gwasanaethau hyn a bod cynnydd i ddatblygu ymatebion rhanbarthol i gryfhau cydnerthedd wedi bod yn araf. Rydym yn argymhell bod Llywodraeth Cymru:</p> <ul style="list-style-type: none"> • yn adolygu ffioedd rheoli datblygu i sicrhau bod y lefelau a bennir yn rhoi adlewyrchiad gwell o gost wirioneddol darparu'r gwasanaethau hyn; ac • yn ystyried sut i ddefnyddio'r pwerau yn y Ddeddf Cynllunio (Cymru) i gefnogi a gwella capasiti a chydnerthedd awdurdodau cynllunio lleol.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
		<p>A4 Mae Rhan 3 o'r adroddiad yn crynhoi effeithiolrwydd ac effaith prosesau penderfynu awdurdodau cynllunio lleol a pha mor dda y maent yn perfformio yn erbyn mesurau cenedlaethol. Rydym yn argymhell bod awdurdodau cynllunio lleol yn gwella effeithiolrwydd pwyllgorau cynllunio trwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • adolygu eu cynllun dirprwyo i sicrhau bod pwyllgorau cynllunio'n canolbwyntio ar y materion strategol pwysicaf sy'n berthnasol i'w hawdurdod; • diwygio templedi adroddiadau i sicrhau eu bod yn eglur a diamwys i helpu i roi arweiniad mewn prosesau penderfynu a lleihau lefel yr argymhellion gan swyddogion a gaiff eu gwrthdroi; a • gorfodi safonau ymddygiad awdurdodau cynllunio lleol ar gyfer cyfarfodydd. <p>A5 Mae Rhan 4 o'r adroddiad yn nodi rôl ganolog cynllunio i gyflawni uchelgeisiau Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Rydym yn argymhell bod awdurdodau cynllunio lleol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • yn pennu gweledigaeth uchelgeisiol eglur sy'n dangos sut y mae cynllunio'n cyfrannu at wella llesiant; • yn darparu hyfforddiant a chymorth llesant rheolaidd a phriodol ar gyfer aelodau'r pwyllgor cynllunio i helpu i gyflawni eu cyfrifoldebau ehangach; • yn pennu mesurau priodol ar gyfer y modd y maent yn gweinyddu'r system gynllunio ac effaith eu penderfyniadau cynllunio ar lesiant; ac • yn cyhoeddi'r mesurau perfformiad hyn yn flynyddol i ffurfio barn ynglŷn ag effaith awdurdodau cynllunio ar lesiant.

Wales Audit Office
24 Cathedral Road
Cardiff CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500

Fax: 029 2032 0600

Textphone: 029 2032 0660

E-mail: info@audit.wales

Website: www.audit.wales

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru